

Hvorfor er amerikanerne så skydegeale?

ROBIN ELIZABETH HERR

Det store flertal i USA ønsker en skrappe våbenkontrol, så hvorfor lykkes det igen og igen våbenlobbyen at forhindre det?

USA'S SENESTE masseskyderier jog en kniv dybt ind i nationens fælles hjerte og vred den rundt.

4. februar, valentinsdag, skød en 19-årig mand løs i gange og klasselokaler på sit tidligere gymnasium i Parkland, Florida. I begyndelsen af november bragede en 26-årig tidligere soldat ind i en baptistkirke i Sutherland Springs, Texas, og skød omkring sig.

I oktober skuede en 64-årig mand ud over 22.000 tilskuere ved en countrymusikfestival i Las Vegas - og begyndte så at myrde. I alt er 101 personer blevet dræbt, inklusive otte børn, 14 teenagere og en gravid kvinde. Mindst 580 er såret.

Overlevende teenagere fra Parkland-massakren har indtaget den offentlige scene med protester og debat. »Jeg blev født ind i en verden, hvor jeg aldrig har oplevet sikkerhed«, sagde en af dem ved et møde med Donald Trump. »Det må aldrig ske igen«.

Med henvisning til en fodboldtræner, som døde, svarede præsidenten, at han burde have haft en pistol. »Det ville have stoppet det«.

Ifølge New York Times er flere amerikannere døde på grund af skydevåben siden 1970, end der sammenlagt er dræbt i alle de krige, USA har deltaget i.

Borgerne støtter våbenkontrol. I 2017 viste tal fra Pew Research Center, at 84 procent ønskede, at alle skal baggrunds-tjekkes, før de kan købe våben. 68 pro-

PROTESTER. Et klart flertal i den amerikanske befolkning ønsker skrappe våbenkontrol, så hvorfor sker der ikke noget, trods massakrer? Foto: Mark Wallheiser

cent foretrak et forbud mod de halvautomatiske våben, og 65 procent ville ulovliggøre store patronmagasiner.

Nu taler præsident Trump om en mindre stramning af baggrundstjek, ændring af minimumsalderen for at eje halvautomatiske våben og bevåbning af skolelærere.

Den manglende evne til at regulere skydevåben på en rationel måde symboliserer et forfald i det amerikanske demokrati. Når det kommer til skydevåben, er USA bogstaveligt talt låst i en dødedans

med udspring i en våbenkultur, der er skævvredet af partipolitiske spil, en skævvortolkning af retten til at bære våben og en branche, der køber politikere.

Tårerne løb, da præsident Barack Obama talte, efter at 20 små børn var blandt de 27 ofre ved Sandy Hook-massakren på en folkeskole i Newtown, Connecticut, i 2012. Han talte for en reform og spurgte senere: »Er vi parate til at sige, at denne form for vold mod vores børn er prisen for vores frihed?«.

National Rifle Association svarede en

uge senere ved at skabe et gratis sikkerhedsprogram, der skulle hjælpe skoler med at beskytte sig. »Det eneste, der kan standse en ond fyr med en pistol, er en god fyr med en pistol«, sagde NRA's underdirektør, Wayne LaPierre.

Men hvem 'den gode fyr' er, har ændret sig undervejs, mens våbenlovsdebatten er blevet mere og mere politiseret.

Den oprindelige våbenkultur stammer fra de landlige områder, hvor 'den gode fyr' sandsynligvis

var ens far. Man anskaffede skydevåben, fordi der var langt til politistationen. De blev brugt i driften af gården og som familieunderholdning. Den første dag i jagtsæsonen var skolefridag, og er det stadig.

Men mange forstads- og byboere er vokset op uden have kendt nogen, der ejer skydevåben. Politiet var jo kun et telefonopkald væk. Familieunderholdningen centreredes omkring baseball eller basketball, ikke jagt. Her kunne 'den gode fyr' have været skuespilleren Clint Eastwood i rollen som Dirty Harry, en som politimand, der fulgte sine egne love.

DET ER DEN SLAGS robust individualisme, der definerer NRA's ideologi: baseret på en forældet romantisk forestilling om pionerfamilier, der overlever i fjendtlige omgivelser. Ironisk er det, at NRA's antal af våbenejere er svære at skaffe. Siden 2014 har tal fra General Social Survey, Gallup og Pew Research Center varieret mellem 22 og 30 procent af voksne. På trods af denne uklarehed er skydevåben nu en del af kulturkampen.

Efter Newtown-massakren sagde statistisk analytiker Nate Silver, at våbenkulturen er blevet »et af de tydeligste eksempler på partipolitisk strid i landet gennem de seneste to årtier«. Pew Research Center anslår, at 44 procent af fjereorienterede i dag ejer våben, mens tallet blandt liberale er 20 procent.

NRA har været dygtige til at udnytte den ændrede forbrugerdemografi. En faktor er, at børn, der vokser op med våben, er mere tilbøjelige til selv at anskaffe dem, når de bliver voksne. Lokale afdelinger organiserer jagtkurser for unge i 43 stater, mens NRA County/Integreret våben i familielivet ved at sælge T-shirts, som hylder 'country music, firearms and freedom'.

Interessen for jagt er faldet fra 31,6 procent til 15,4 procent af husstande i perioden 1977-2014 ifølge General Social Survey. Nu er det selvforsvar, der er den primære grund til at eje et våben, uanset hvor man bor. Mens forstadernes week-

endkrigere indtager skydebanerne, bliver deres koner opfordret til at beskytte sig selv. I dag er den typiske våbenejer en hvid mand, der bor på landet og har republikanske holdninger.

DEN AFDØDE højesteretsdommer Antonin Scalia var en karismatisk juridisk teoretiker. Han var udnævnt på livstid af præsident Ronald Reagan og mente, at forfatningen skulle fortolkes ud fra, hvad man tænkte, da den blev skrevet. I modsætning til dette tager teorier om 'den levende forfatning' den moderne verden med i fortolkningen. Scalia var en ivrig jæger, hvis mantra var, at 'den eneste gode forfatning er en død forfatning'.

Forfatningens anden tilføjelse er vedtagelsen i 1791 og lyder: »Med en velreguleret militis som en nødvendighed for en fri stats sikkerhed skal folkets ret til at eje og bære våben ikke kunne krænkese«. Som de endelige fortolkere af dokumentet, de ni højesteretsdommere, konkluderede i 1939, er der tale om en kollektiv ret til våbenbrug i militære sammenhænge.

Generelt følger de øvrige domstole afgørelserne fra højesteret, men i en sag fra 2001 fastslog en appeldomstol i Texas, at den anden tilføjelse indbefattede en individuel ret til at eje et skydevåben uden en militær tilknytning.

Udvaldet fristede Robert A. Levy, en succesrig advokat fra Cato Institute. Han sagde til New York Times, at han var inspireret af borgerretsbevægelsens strategiske retssager, der i 1950'erne og 60'erne var med til at sætte punkum for forskelsbehandlingen af sorte.

Hvis flere appeldomstole støttede individuelle rettigheder, kunne det ende

Washington

Post har

anslået, at der er flere våben end personer i USA

med, at højesteret måtte overveje spørgsmålet endnu en gang. Men NRA frygtede, at en stadfæstelse af kollektive rettigheder effektivt ville bremse deres muligheder generationer frem.

Levy løb risikoen. Han håndplukkede Dick Heller, en vagt, som bevogtede Thurgood Marshall Federal Justice Building. Heller lagde sag an med det argument, at et forbud mod håndvåben fra Washington D.C. i 1975 var i strid med grundloven, fordi han ikke kunne opbevare sit tjenestevåben hjemme.

I 2008 var højesteret enig. Scalia skrev på vegne af et 5-4-flertal den individuelle ret til at eje et håndvåben til selvforsvar i hjemmet ind i landets lovgivning. Hans argument var, at den anden tilføjelse til forfatningen refererede til en tidligere individuel ret prentet ind i grundlæggernes kollektive hukommelse. Den udsprang af den engelske bill of rights fra 1689, der var svar på de katolske Stuart-kongers beslaglæggelse af protestanternes våben for at modvirke opstand.

DEN KONSERVATIVE appelddommer Richard Posner mente, at Scalias juridiske teori burde have ført til den modsatte beslutning. En ægte konservativ ret ville have overladt det til præsident og Kongres at afklare spørgsmålet, skrev Posner i the New Republic.

I modsætning til de afroamerikanske borgerrettsgrupper er våbenfortalerne

velrepræsenterede i den politiske proces og kan stemme politikere ud.

Resultatet er, at ingen myndighed kan forbyde håndvåben. Markedet for halvautomatiske geværer, såkaldt 'Lego for voksne', blomstrer. Fra 2008 til 2016 steg om sætningen i våben- og ammunitionsindustrien fra 19,1 milliarder dollars til 51,3 milliarder dollars ifølge våbenindustriens handelssammenslutning. Washington Post har anslået, at der er flere våben end personer i USA.

Højesteret godkendte våbenkontrol i Heller-sagen. Faktisk findes der ikke nogen absolut konstitutionel ret – alt kan reguleres. Men nogle mennesker ser regeringen mere som en fjende end en ven. NRA udfytter denne skepsis i sine argumenter mod regulering. Det kaldes et skridt væk fra frihed og hen mod regeringens konfiskation af våben. I sommeren 2016 blev 49 dræbt og 53 såret på natklubben Pulse i Orlando, Florida. Nogle dage senere udsendte NRA en video, hvor en tidligere elitesoldat anbefalede et AR-15 halvautomatisk gevær til civile.

Umiddelbart efter blodbadet i Orlando var John Lewis fra Repræsentanternes Hus frustreret. Helten fra borgerretsbevægelsen, som nu er 77 år, anførte mere end 100 demokratiske medlemmer i en sit-in for våbenkontrol. Formanden, Paul Ryan, prøvede at bruge sin hammer for at bringe mødet til afslutning, men demonstranterne fortsatte deres aktion. Efter 25 timer bønholdt Lewis: »Hvor er vores moralske lederskab? Hvor er vores mod?«. Andre kongresmedlemmer fejrer våbenkulturen. Under midtvejsvalget i 2014 delte Senatets flertalsleder, Mitch McConnell, stickers ud til biler, hvorpå

Nu er det

selvforsvar, der er den primære grund til at eje et våben, uanset hvor man bor

der stod: 'Coal Guns. Freedom'. Under valgkampen i West Virginia medbragte den demokratiske kandidat et gevær til sine valg møder. Og en af kandidaterne til præsidentvalget i 2016, senator Ted Cruz, lagde bacon

rundt om geværløbet på et halvautomatisk gevær, affyrede det og spiste baconstykket.

Politikere kan føle sig motiverede til at komme på NRA's hitliste over dem, der modarbejder våbenstramninger. Men de mangler officielle regeringsstatistikker om våbenenes indflydelse på befolkningens helbred, da det har været forbudt at indsamle disse oplysninger siden 1996. Mens halvautomatiske geværer og store patronmagasiner var forbudt fra 1994 til 2004, blev en indsats for at genindføre forbuddet blokeret.

Frustrerede politikere foreslog at gøre producenterne ansvarlige, men i 2005 vedtog Kongressen en lov, der beskytter dem mod at blive sagsøgt.

KONGRESSENS DØDVANDE fastholdes og – så af NRA-penge. Som interesseorganisation kan de betale kampagner mod en kandidats holdninger til våbenpolitik.

Mens politiske aktiviteter i valgsæsonen skal rapporteres, er donorerne – og det beløb, de betaler – fortsat mørkelagt og altså fuldstændig anonymt.

NRA lå øverst med hensyn til såkaldte 'outside money' – 54 millioner dollars –

ifølge Center for Responsive Politics. Næsten 20 millioner blev brugt i forbindelse med seks senatorers valg, inklusive radio- og tv-reklamer. Et hurtigt overslag afslører, at NRA's penge i gennemsnit bidrog med en fjerdedel af de samlede udgifter i hver af kampagnerne.

I mangel på en føderal våbenlov har delstaterne fripas til at indføre egen lovgivning. Giffords Law Center to Prevent Gun Violence fastholder dets egen vurdering. Kun Californien har fået topkarakter. Her inkluderer reglerne et universelt baggrundstjek, et forbud mod angrebsvåben og store patronmagasiner samt en database, der holder styr på salget.

25 stater fik dårlig vurdering – med Mississippi helt i bunden. Her skal man ikke have nogen form for tilladelse, og køb bliver ikke registreret. Det er lovligt at bære våben offentligt – både synligt og skjult.

Store mængder ammunition og halvautomatiske våben er fortsat uregulerede. Selv automatiske maskingeværer er tilladt, hvis de er registreret før 1986. Det betyder, at Mississippis borgere lovligt kan købe et sjældent Thompson maskingevær, som rygtet siger var gangsteren Al Capones yndlingsvåben.

Repræsentanternes Hus har vedtaget et forslag, der tillader skjulte våben overalt i landet. Det gør det lovligt for alle våbenejere, inklusive dem fra Mississippi, at bære skjulte våben i Californien.

I SIN TILTRÆDELSESTALE forklarede Trump, at »dette amerikanske blodbad stopper lige her«. Men han refererede ikke til våben vold.

I stedet lovede han at vælte de politi-

kere og særlige interessegrupper, der tjener penge på almindelige amerikanere.

En særlig interesseorganisation, NRA, havde støttet Trumps valgkamp, allerede inden han blev nomineret. Det gav økonomisk mening. De to vigtigste faktorer i forbindelse med våbensalg er borgernes og militærets forbrug. En republikansk præsident ville øge begge. I en af NRA's reklamer vågner en kvinde op under et indbrud, men mangler en pistol. »Lad ikke Hillary overlade dig forsvaresløs«, lød det. Støtten købte Trumps udelte loyalitet – indtil videre. For alt imens han lover at sætte en stopper for, at mentalt ustabile mennesker kan købe våben, har han blokeret for en regulering af indsamling af oplysninger om psykisk sygdom til brug ved baggrundstjek. Andre pro-våben-love kan følge – inklusive ophævelse af våbenfrie zoner eller tilladelse til import af angrebsvåben. Selvfølgelig er Trumps hovedopgave at gennemføre lovgivning. Morderen fra baptistkirke-massakren var blevet afskediget fra militæret efter dårlig opførsel og var dømt for vold mod sin kone samt for at have forårsaget kraniebrud på sin stedsøn.

Bege disse domme skulle have været indrapporteret til den nationale baggrundstjek database, og have udelukket ham fra at kunne købe våben. Nu har justitsministeriet bestilt en undersøgelse af systemet. Mens massemorderne forekommer med større frekvens, kan de amerikanske teenagere måske rette fokus mod emnet op til midtvejsvalget i november 2018. Lige nu spejler NRA Trumps udlægning af amerikansk blodbad.

ROBIN ELIZABETH HERR